

ZWIĄZEK NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO

Rok założenia 1905

RADA SZKOLNICTWA WYŻSZEGO I NAUKI

ul. Juliana Smulikowskiego 6/8, pok. 303, 00-389 Warszawa
tel. 22 318 92 98, fax 22 318 92 96, e-mail: rszwin@znp.edu.pl

Warszawa, 19-10-2017 r.

**Opinia Rady Szkolnictwa Wyższego i Nauki
Związku Nauczycielstwa Polskiego
odnośnie projektu ustawy
Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce
(projekt z dnia 16 września 2017 roku)**

Rada SzWiN ZNP z aprobatą przyjmuje tryb przygotowania projektu ustawy i wyraża uznanie dla Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego za przyjęcie metody szerokich konsultacji środowiskowych w procesie ustalenia kierunków zmian i wypracowania szczegółowych rozwiązań zawartych w przepisach nowej ustawy mającej w najbliższych latach regulować funkcjonowanie szkolnictwa wyższego i nauki w Polsce. Wyrażamy nadzieję, że w toku dalszych konsultacji oraz prac legislacyjnych metoda ta zostanie utrzymana i głos wszystkich grup pracowników nauki i szkolnictwa wyższego zostanie uwzględniony w formułowaniu ostatecznego kształtu ustawy.

Ustawa 2.0, która w założeniach ma być konstytucją dla nauki wprowadza wiele istotnych zmian, a szereg zaproponowanych rozwiązań jest spójnych z rekomendacjami jakie w 2011 roku ZNP zawarło w swoim dokumencie programowym „Pakt dla edukacji”. Zdaniem Rady Szkolnictwa Wyższego i Nauki ZNP nowa ustawa powinna umożliwić pełne wykorzystanie potencjału nauki polskiej, sprzyjać włączeniu uczelni w realizację Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju i stworzyć warunki do szybszego awansu zawodowego młodych badaczy. W tym kontekście za istotny błąd systemowy uważamy rezygnację z radykalnej i naszym zdaniem koniecznej zmiany obecnego archaicznego, dysfunkcyjnego modelu kariery naukowej. Jesteśmy zawiedzeni faktem, że wbrew rekomendacji zawartej w raporcie przedstawicieli Komisji Europejskiej „Peer review. Poland’s Higher Education and Science system” (wrzesień 2017) autorzy projektu ustawy zdecydowali się na utrzymanie nieodpowiadającego wymogom nowoczesnej nauki i zaleceniom zawartym w Europejskiej Karcie Naukowca drugiego stopnia naukowego czyli doktora habilitowanego. W sytuacji, gdy likwiduje się tzw. wymagania kadrowe, stopień ten staje się zbędną przeszkodą na drodze do samodzielności naukowej. Za pozytywne rozwiązania systemowe uważamy powiązanie uprawnień uczelni z aktywnością naukową pracowników w dyscyplinach zgodnych z klasyfikacją OECD oraz dowartościowanie procesu kształcenia poprzez zaproponowanie, obok kariery naukowej, dydaktycznej ścieżki awansu zawodowego nauczycieli akademickich.

W obszarze zagadnień dotyczących spraw pracowniczych za szczególnie ważne uznajemy oparcie większości rozwiązań szczegółowych o przepisy wynikające z Kodeksu pracy. Dotyczy to zwłaszcza przyjęcia zasady zatrudniania nauczycieli akademickich na czas nieokreślony (określony tylko do 4-letni), określania zakresu obowiązków, w tym wymiaru zajęć dydaktycznych w regulaminie pracy (art. 133) oraz obowiązku ustalania warunków wynagradzania za pracę w zakładowym układzie zbiorowym pracy albo regulaminie wynagradzania (art. 143). Jest dla nas oczywiste, że regulaminy te jako akty prawa wewnętrznego wynikające z Kodeksu Pracy muszą być uzgadniane z działającymi w uczelni związkami zawodowymi.

Niezależnie od ogólnej oceny ustawy Rada SzWiN ZNP ma jednak szereg uwag odnoszących się do poszczególnych przepisów zawartych w przedstawionym projekcie.

1. **Art. 10.1.** *Studenci, doktoranci, nauczyciele akademicy i inni pracownicy uczelni stanowią wspólnotę uczelni.*
2. *Członkowi wspólnoty uczelni przysługuje czynne prawo wyborcze w uczelni.*

Uwagi: Zdaniem Rady proponowane zapisy są niepełne i nie podkreślają podmiotowości społeczności akademickiej, a w przypadku nauczycieli akademickich realnego wpływu na funkcjonowanie uczelni tych wybranych przedstawicieli, dla których dana uczelnia jest podstawowym miejscem pracy. W obecnym projekcie wszystkim pracownikom przysługują czynne i bierne prawa wyborcze (a więc również drugoetatowcom, pracującym emerytom, pracownikom zatrudnionym na zlecenie itp.). Jednocześnie następuje znaczący wzrost kompetencji rektora uczelni, który w proponowanych zapisach projektu ustawy staje się głównym źródłem władzy i prawa w uczelni. Wprawdzie będzie on w jakiś sposób ograniczany przez Radę Uczelni, ale jej zadania są opisane bardzo ogólnikowo i nieprecyzyjnie. Ponadto wprowadzenie nowego organu, jakim jest Rada Uczelni, mającego wpływ na niektóre decyzje podejmowane w uczelni rodzi w środowisku obawy związane z możliwością jej upolitycznienia. Taka konstrukcja sposobu zarządzania uczelnią oznacza faktycznie utratę demokratycznego wpływu społeczności akademickiej na funkcjonowanie uczelni, co budzi zaniepokojenie Rady SzWiN ZNP. Naszym zdaniem silna pozycja rektora powinna być skontrowana koniecznością uzgadniania pewnych istotnych dla społeczności uczelni spraw z przedstawicielami pracowników, którzy będą w pierwszej kolejności ponosili konsekwencje niewłaściwych wyborów i decyzji rektora. Pewnym złagodzeniem wskazanych zagrożeń jest wpisane w ustawę zwiększenie kompetencji czynników społecznych tj. związków zawodowych w obszarze zagadnień dotyczących *sensu stricto* spraw pracowniczych (systemu płac, czasu pracy, pensum). Mając na uwadze przedstawione argumenty wnioskujemy o rozszerzenie i przeredagowanie art. 10 w następujący sposób:

- Art. 10.1.** *Studenci, doktoranci, nauczyciele akademicy i pozostali pracownicy uczelni stanowią samorządną społeczność akademicką uczelni.*
2. *Spółeczność akademicka uczestniczy w zarządzaniu uczelnią przez wybieralne organy kolegialne i jednoosobowe.*
  3. *Członkowi społeczności akademickiej uczelni przysługuje czynne i bierne prawo wyborcze w uczelni z zastrzeżeniem ust 4 i 5.*
  4. *Czynne prawo wyborcze przysługuje nauczycielom akademickim zatrudnionym w uczelni jako podstawowym miejscu pracy.*

5. *Bierne prawo wyborcze przysługuje nauczycielom akademickim zatrudnionym w uczelni jako podstawowym miejscu pracy, którzy nie ukończyli sześćdziesiątego piątego roku życia, a w przypadku pozostałych pracowników uczelni, osobom zatrudnionym w pełnym wymiarze czasu pracy.*

6. *Istotne decyzje organów uczelni dotyczące poszczególnych grup społeczności akademickiej są podejmowane po zasięgnięciu opinii tych grup lub ich przedstawicieli wybranych na zasadach określonych w statucie.*

2. **Art. 23.3.**

Członkowi rady uczelni, o którym mowa w art. 20 ust. 1 pkt. 1, przysługuje miesięczne wynagrodzenie, którego wysokość nie może przekroczyć 400% minimalnego wynagrodzenia określonego w przepisach wydanych na podstawie ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2017 r. poz. 847), zwanego dalej „minimalnym wynagrodzeniem”. Wysokość wynagrodzenia ustala senat.

Uwagi: Kwestia wynagrodzeń dla członków Rad może stać się dla wielu uczelni problemem finansowym. Wynagrodzenia na poziomie czterech minimalnych wynagrodzeń miesięcznych (8.400 zł) dla ośmiu członków Rady (art. 23 ust. 4) wraz z kosztami obsługi Rady mogą stanowić nawet kwotę około miliona złotych, co dla uczelni niedużej z dotacją na poziomie 50 milionów może stanowić problem i powodować powstanie dylematu: czy zatrudnić dziesięciu profesorów z minimalną pensją trzech wielokrotności płacy minimalnej, czy płacić Radzie. Dlatego Rada SzWiN ZNP uważa, że albo uczelnie powinny otrzymywać dodatkowe środki na wynagrodzenia dla członków Rad Uczelni, albo powinna zostać zmniejszona maksymalna wysokość ich wynagrodzeń. Alternatywnym rozwiązaniem może być wynagradzanie tylko za posiedzenia Rady Uczelni jak ma to miejsce w przypadku rad nadzorczych spółek prawa handlowego.

3. **Art. 29.1.**

Rektor w uczelni publicznej może być odwołany przez podmiot, który dokonał wyboru, większością co najmniej 3/4 głosów w obecności co najmniej 2/3 statutowego składu tego podmiotu.

Uwagi: Rada SzWiN ZNP opierając się na dotychczasowych doświadczeniach uważa, że zaproponowana w projekcie ustawy minimalna większość 3/4 głosów, oznacza praktycznie nieodwoływalność rektora w procedurach wewnątrz uczelni i w rażących przypadkach wymaga interwencji Ministra. Dlatego wnioskujemy obniżenie tego progu do poziomu 3/5.

4. **Art. 35.2.**

Statut uczelni publicznej uchwała senat bezwzględną większością głosów po zasięgnięciu opinii rady uczelni wyrażonej większością statutowej liczby głosów oraz po zasięgnięciu opinii związków zawodowych działających w uczelni. Związki zawodowe przedstawiają opinię w terminie 30 dni. W przypadku bezskutecznego upływu tego terminu, wymóg zasięgnięcia opinii uważa się za spełniony.

Uwagi: Ponieważ w rozwiązaniach przedstawionych w projekcie ustawy statut ma być podstawowym źródłem prawa wewnętrznego i regulować znacznie więcej spraw niż jest to obecnie, Rada SzWiN ZNP uważa, że jego uchwalenie powinno wymagać wyższego poparcia niż większość bezwzględna członków senatu. Dlatego postulujemy przyjęcie zapisu, aby w uczelni publicznej było to co najmniej 3/5 statutowego składu

senatu. Podobny próg powinien dotyczyć wprowadzania zmian do statutu. Proponowane nowe brzmienie:

Art. 35.2. Statut uczelni publicznej i jego zmiany uchwała senat większością co najmniej 3/5 statutowego składu po zasięgnięciu opinii rady uczelni wyrażonej większością statutowej liczby głosów oraz po zasięgnięciu opinii związków zawodowych działających w uczelni. Związki zawodowe przedstawiają opinię w terminie 30 dni. W przypadku bezskutecznego upływu tego terminu, wymóg zasięgnięcia opinii uważa się za spełniony.

Taki zapis wymaga odpowiedniej modyfikacji artykułu 33 ust. 2 np. następująco:

Art. 33.2. Senat podejmuje rozstrzygnięcia na posiedzeniach w obecności co najmniej połowy statutowej liczby członków z wyjątkiem uchwalania statutu i jego zmian, o których mowa w art. 35 ust.2. Rozstrzygnięcia w sprawach, o których mowa w art. 30 pkt 6, senat podejmuje w obecności co najmniej połowy statutowej liczby członków będących profesorami i profesorami uczelni.

5. Art. 134.2.

Roczny wymiar zajęć dydaktycznych wynosi:

1) do 540 godzin dydaktycznych – dla pracownika dydaktycznego zatrudnionego na stanowisku asystenta lub stanowisku równorzędnym określonym w statucie uczelni,

Uwagi: Określony roczny wymiar zajęć dydaktycznych dla pracownika zatrudnionego na stanowisku asystenta lub równorzędnym na poziomie 540 godzin dydaktycznych jest stanowczo zbyt duży. Pracownicy ci poza prowadzeniem zajęć dydaktycznych powinni także rozwijać się naukowo, a tak wysoki wymiar zajęć dydaktycznych może to znacznie utrudnić. Dlatego postulujemy obniżenie tego wymiaru do 360 godzin.

6. Art. 134.3.

Kryteria oceny okresowej dla poszczególnych grup pracowników i rodzajów stanowisk oraz tryb i podmiot dokonujący oceny okresowej określa rektor po zasięgnięciu opinii związków zawodowych, samorządu studenckiego oraz samorządu doktorantów.

Uwagi: Zasady oceny okresowej są niezbywalnymi prawami pracowniczymi i wymagają uzgodnień ze związkami zawodowymi w myśl zapisów prawa pracy i ustawy o związkach zawodowych. Dlatego wnosimy o zmianę zapisu "po zasięgnięciu opinii" ... na zapis: **po uzgodnieniu z działającymi w uczelni związkami zawodowymi**. Pozostawienie bez zmiany wpisanego do projektu zapisu będzie naszym zdaniem źródłem napięć i konfliktów. Uważamy, że zapis „**po uzgodnieniu**” jest także korzystny dla władz uczelni, które w razie sporu w sądach pracy mogą powołać się na wewnętrzzakładowe źródło prawa pracy. Alternatywnym rozwiązaniem jest wpisanie zasad i kryteriów oceny okresowej do regulaminu pracy.

7. Art. 138.1.

Nauczycielowi akademickiemu zatrudnionemu w pełnym wymiarze czasu pracy, po co najmniej 15 latach zatrudnienia w uczelni, przysługuje prawo do płatnego urlopu dla poratowania zdrowia.

Rada wnioskuje o skrócenie tego okresu do 7-10 lat.

8. Art. 145.

Wysokość minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego w uczelni publicznej dla:

1) profesora – wynosi 300%,

- 2) profesora uczelni – wynosi 250%,
- 3) adiunkta – wynosi 195%,
- 4) asystenta – wynosi 125%,
- 5) pracownika niebędącego nauczycielem akademickim – wynosi 100%
– minimalnego wynagrodzenia.

Uwagi: Rada SzWiN ZNP jest zawiedziona zbyt pasywnym, naszym zdaniem, zapisem w projekcie ustawy dotyczącym ustalania wynagrodzeń zasadniczych w poszczególnych grupach pracowniczych w relacji do minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego. Uważamy, że punktem odniesienia dla poziomu płac w szkolnictwie wyższym powinien być poziom przeciętnych wynagrodzeń w kraju, a nie ustalany arbitralnie decyzją rządu poziom wynagrodzeń minimalnych. Zdając sobie sprawę, że sprawa ta z różnych powodów, zwłaszcza budżetowych, jest trudna do jednorazowego rozwiązania, proponujemy wpisanie do ustawy ścieżki dojścia do takiej sytuacji by progi procentowe wysokości minimalnego wynagrodzenia zasadniczego dla pracowników uczelni publicznej były uzależnione od przeciętnego wynagrodzenia, ogłaszanego w Komunikacie Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Liczymy, że Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego przyjmie ten postulat i powoła zespół z udziałem przedstawicieli central akademickich związków zawodowych dla opracowania mapy drogowej dla osiągnięcia postulowanej przez nas wysokości wynagrodzeń pracowników szkolnictwa wyższego. Uważamy, że bez systemowego rozwiązania problemu niskich wynagrodzeń w szkolnictwie wyższym wprowadzona ustawa nie przyniesie zakładanych przez Ministerstwo, a także oczekiwanych przez środowisko efektów.

Odnosząc się do obecnych zapisów Rada wskazuje, że doktorant po dwóch latach studiów i pozytywnej ocenie śródkresowej może otrzymywać stypendium na poziomie co najmniej 170% minimalnego wynagrodzenia, co oznacza, że po ukończeniu studiów doktoranckich, otrzymaniu stopnia naukowego doktora i zatrudnieniu na etacie asystenta jego dochody znacznie zmaleją. Ten paradoks ustawowy, z mocy prawa spowoduje w uczelniach negatywną selekcję na stanowiska młodych pracowników nauki. Najlepsi doktorzy nie będą zainteresowani podejmowaniem pracy na uczelniach. Ponadto już obecnie w wielu uczelniach praktycznie nie ma asystentów ze względu na rozbudowane nadmiernie studia doktoranckie. Naszym zdaniem niezależnie od szkół doktorskich ustawa powinna przewidywać dochodzenie do stopnia naukowego doktora dla młodych asystentów łączących działalność naukową z dydaktyczną, co uważamy za naturalny i prawidłowy sposób kształtowania samodzielnego nauczyciela akademickiego. Dlatego Rada wnosi o znaczne podniesienie kwoty minimalnego miesięcznego wynagrodzenia asystentów, co najmniej do poziomu 150% minimalnego wynagrodzenia.

Za konieczne uważamy też zamieszczenie w ustawie (w art.145 ust.5) zapisu, iż wynagrodzenia pracowników niebędących nauczycielami akademickimi powinny zostać zróżnicowane w zależności od posiadanych kwalifikacji i odpowiedzialności na danym stanowisku.

Rada podtrzymuje swój wniosek wielokrotnie zgłaszany i wyrażony już przed wielu laty w „Pakcie dla edukacji”, iż finansowanie całej edukacji a w szczególności nauki i szkolnictwa wyższego powinno być powiązane z poziomem Produktu Krajowego Brutto wyrażone ustawowo w postaci określonego procentu. Sprawa rozwoju nauki jest dla przyszłości Polski co najmniej tak samo ważna jak problem nakładów na

obronność, a nawet – biorąc pod uwagę nasze sojusze i układy międzynarodowe – znacznie pilniejsza. Dlatego postulujemy zapisanie w ustawie perspektywy dojścia w jakiejś sensownej przyszłości do proponowanych przez Unię Europejską nakładów na naukę na poziomie 3% PKB i ustalenia nakładów na szkolnictwo wyższe na poziomie 2% PKB. Zgadza się z wyrażanym wielokrotnie przez Wicepremiera i Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego zdaniem, że bez dodatkowych znaczących środków cała reforma szkolnictwa wyższego nie może się udać.

9. Art. 216.5.

Dane osobowe recenzentów niewchodzących w skład komisji habilitacyjnej nie podlegają ujawnieniu i nie stanowią informacji publicznej.

Art. 224.3

RDN powołuje 5 recenzentów, którym zleca wydanie opinii w zakresie spełnienia wymagań, o których mowa w art. 223. Dane osobowe recenzentów nie podlegają ujawnieniu i nie stanowią informacji publicznej.

Uwagi: Rada uważa za niewłaściwe utajnienie danych osobowych recenzentów. Argument, że poprawi to jakość i niezależność recenzji jest co najmniej dyskusyjny – analiza dotychczasowych działań recenzentów wskazuje, że przy utajnieniu danych osobowych recenzje są diametralnie odmienne. Uważamy, że jawność postępowania oceniającego na wszystkich szczeblach tego postępowania powinna być nienaruszalną zasadą

10. Art. 297.1.

Rektor może zawiesić w pełnieniu obowiązków nauczyciela akademickiego, przeciwko któremu wszczęto postępowanie karne lub dyscyplinarne, a także w toku postępowania wyjaśniającego, jeżeli ze względu na wagę i wiarygodność przedstawionych zarzutów celowe jest odsunięcie go od wykonywania obowiązków.

Uwagi: Prezydium Rady uważa, że zawieszenie w pełnieniu obowiązków nauczyciela akademickiego, przeciwko któremu wszczęto postępowanie karne lub dyscyplinarne narusza zasadę domniemania niewinności i zapis ten powinien być usunięty.

11. Uwaga dodatkowa:

Rada stanowczo popiera żądanie środowisk dyplomowanych bibliotekarzy zatrudnionych w uczelniach wyższych dotyczące utrzymania dla nich pozycji nauczycieli akademickich. Jesteśmy przekonani, że ranga i znaczenie pracowników informacji naukowej w badaniach naukowych rośnie i w przyszłości będzie jeszcze ważniejsza. Dlatego w trosce o właściwy poziom nauki powinno się tej – niezbyt licznej w skali kraju grupie – zagwarantować dotychczasowe pozycje.

PREZES
Rady Szkolnictwa Wyższego i Nauki ZNP
Janusz Rak
Janusz Rak